

Παρουσιάστηκαν τα 53 κειμήλια που επέστρεψαν στην Ελλάδα από τη Βουλγαρία - Λ. Μενδώνη: Απολύτως θετική συμφωνία

/ [Επικαιρότητα](#)

Μια εντυπωσιακή ξύλινη θύρα με ένθετο φίλντισι και οστό, ένα αργυρό κάλυμμα της εικόνας του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, δύο περίτεχνοι σταυροί λιτανείας και λειψανοθήκες, μία από τις οποίες φέρει την ημερομηνία 25 Μαρτίου 1821, συγκαταλέγονται στα πολύτιμα εκκλησιαστικά κειμήλια που επέστρεψαν στη Μακεδονία ύστερα από 109 χρόνια στη Βουλγαρία.

Πρόκειται για 53 αντικείμενα, που καταγράφονται σε 48 αριθμητικές εγγραφές, χρονολογούνται από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, εικόνες, εκκλησιαστικά σκεύη, άμφια, έναν επισκοπικό θρόνο, μία πύλη και ένα αναλόγιο.

Τα κειμήλια παρουσιάστηκαν σήμερα από την υπουργό Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη, όπου εκτίθενται προσωρινά, προτού επιστρέψουν στις μονές και τις εκκλησιαστικές αρχές από τις οποίες προέρχονται. Η επιστροφή τους αποτελεί το πρώτο αποτέλεσμα της συμφωνίας που υπέγραψε η Ελλάδα με τη Βουλγαρία για την αμοιβαία «κατάθεση» κειμηλίων ιστορικής αξίας για τις δύο χώρες στις 29 Σεπτεμβρίου, ενώ η επόμενη φάση προβλέπει τη διερεύνηση της προέλευσης και τη διεκδίκηση και άλλων πολιτιστικών αγαθών που απομακρύνθηκαν από ελληνικές μονές.

Στην εκδήλωση παρουσίασης των 53 ιερών κειμηλίων, που επεστράφησαν στην Ελλάδα, την παρελθούσα εβδομάδα (Σάββατο, 3 Οκτωβρίου 2026), από την γείτονα Χώρα Βουλγαρία και θα εκτίθενται έως και τις 5 Νοεμβρίου, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης, παρευρέθη σήμερα, Σάββατο 10 Οκτωβρίου, ως επίσημος προσκεκλημένος και ο Σεβ. **Μητροπολίτης Σερρών και Νιγρίτης κ. Θεολόγος.**

Παρόντες, επίσης στην εκδήλωση, ήταν και ο Σεβ. **Μητροπολίτης Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβας**, ο οικείος Ποιμενάρχης της των Θεσσαλονικέων Εκκλησίας **κ. Φιλόθεος**, οι Θεοφ. Επίσκοποι **Αμορίου κ. Νικηφόρος και Δομενίκου κ. Αθηναγόρας**, οι Ηγουμένες των ιερών Μονών Τιμ. Προδρόμου Σερρών και Παναγίας «Εικοσιφοινίσσης» Δράμας, οσιολ. μοναχές Φεβρωνία και Αντωνίνη, ο Υφυπουργός Μακεδονίας-Θράκης κ. Κων/νος Γκιουλέκας, ο Σερραίος Υφυπουργός Εξωτερικών κ. Αναστάσιος Χατζηβασιλείου, η Βουλευτής Ν. Σερρών κ. Φωτεινή Αραμπατζή, η Δήμαρχος Σερραίων κ. Βαρβάρα Μητλιάγκα, καθώς και λοιποί εκπρόσωποι φορέων και αρχών.

Τα ως είρηται ιερά θησαυρίσματα, που προορίζονται για τον Καθεδρικό και Προσκυνηματικό Ναό Αγ. Θεοδώρων Σερρών και τις ιερές Μονές Τιμ. Προδρόμου Σερρών και Παναγίας «Εικοσιφοινίσσης» Δράμας, αποτελούν μέρος των Μητροπολιτικών και μοναστηριακών κειμηλίων, τα οποία πριν από 109 χρόνια, αφαιρέθηκαν βιαίως από ιερές Μονές και Ναούς της Μακεδονίας, τους τόπους δημιουργίας, προελεύσεως, τιμής και σεβασμού τους. Εκ των επιστραφέντων αυτών κειμηλίων, στον ιερό Καθεδρικό και Προσκυνηματικό Ναό Αγ. Θεοδώρων και στην αγιοπροδρομική μάνδρα των Σερρών θα παραδοθούν ιερές εικόνες, δύο ζεύγη λειτουργικών ριπιδίων, ένας ξυλόγλυπτος Επισκοπικός Θρόνος και τρεις αργυρές επενδύσεις ιερών εικόνων υψηλής καλλιτεχνικής αξίας.

Κεντρική ομιλήτρια στην εκδήλωση ήταν η Υπουργός Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη, η οποία χαιρέτισε με περαιτέρω προσδοκίες το ιστορικό γεγονός της επιστροφής μέρους των εκκλησιαστικών κειμηλίων, σημειώνοντας τις διαχρονικές προσπάθειες της ελληνικής Πολιτείας, της Εκκλησίας και άλλων επίσημων φορέων, που έδωσαν έναν σκληρό και δύσκολο αγώνα, για την επίτευξη της επιστροφής τους στους φυσικούς τους χώρους. Ετόνισε, επίσης, ότι ο επαναπατρισμός αυτός αποτελεί μόνον την αρχή, για την διεκδίκηση συνόλου των αρπαγέντων ιερών κειμηλίων. «Συνεχής και αδιάπτωτος θα εξακολουθήσει να είναι ο δίκαιος αγώνας όλων για την συνολική επιστροφή των ιερών τιμαλφών στους φυσικούς τους χώρους», είπε χαρακτηριστικώς η κ. Μενδώνη.

Κειμήλια με ιδιαίτερη ιστορική και καλλιτεχνική αξία

Ανάμεσα στα αντικείμενα που ξεχωρίζουν είναι τα δύο ζεύγη ριπιδίων, έργα εκκλησιαστικής αργυροχοΐας με επιχρυσωμένο ασήμι και διακόσμηση από σμάλτο. Γύρω από τον κεντρικό δίσκο, τον οποίο κρατούν εναλλάξ άγγελοι σε μετάλλια και εξαπτέρυγα, αναπτύσσεται η επιγραφή των Επινίκιων Ύμνων: «Άδοντα, βοώντα, κεκραγότα, και λέγοντα Άγιος, Άγιος, Άγιος Κύριος Σαβαώθ».

Τα ριπίδια χρονολογούνται στον 16ο αιώνα και αποτελούν αφιερώματα με ιδιαίτερη εκκλησιαστική, ιστορική και αρχαιολογική σημασία. Όπως ανέφερε η κ. Μενδώνη, το ένα ζεύγος ανήκει στη Μονή Τιμίου Προδρόμου και το άλλο στην Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης, καθώς εκτιμάται ότι προέρχεται από τους Αγίους Θεοδώρους. «Πρόκειται πραγματικά για μοναδικά έργα τέχνης. Είναι 16ο αιώνας, επίχρυσο ασήμι και σμάλτο και είναι αφιέρωμα του Μητροπολίτη Σερρών Γενναδίου. Είναι από αυτά τα αντικείμενα τα οποία ξεχωρίζουν όχι μόνο για την εκκλησιαστική και θρησκευτική τους σημασία, αλλά και για την ιστορική και αρχαιολογική τους αξία», είπε χαρακτηριστικά.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι και το αργυρό κάλυμμα της εικόνας του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, με παραστάσεις από τον βίο του. Τα τμήματα που επαναπατρίζονται συμπληρώνουν τη λατρευτική εικόνα που βρίσκεται στο τέμπλο της Μονής Τιμίου Προδρόμου, αποκαθιστώντας την ακεραιότητά της. Η υπουργός αναφέρθηκε συγκεκριμένα στην περίπτωση αυτή, εξηγώντας γιατί η επιστροφή των αντικειμένων δεν αφορά μόνο την επανάκτηση μεμονωμένων έργων τέχνης, αλλά και την αποκατάσταση της ιστορικής και λειτουργικής ενότητας των μνημείων.

Εξαιρετικής τέχνης είναι επίσης δύο μεγάλοι σταυροί λιτανείας. Ο παλαιότερος,

πατριαρχικού τύπου, φέρει παραστάσεις και στις δύο όψεις, ενώ η αρχική του διακόσμηση περιλάμβανε πολύτιμους λίθους και περίτεχνη συρματερή τεχνική, γνωστή ως φιλιγκράν. Ξεχωρίζει, ακόμη, το στέμμα στο άνω τμήμα του, το οποίο ανακρατούν άγγελοι.

Στη συλλογή περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, λειψανοθήκες που αποτελούν σημαντικά δείγματα μικροτεχνίας, αρκετές από τις οποίες φιλοτεχνήθηκαν από σπουδαίους αργυροχρυσοχόους. Η επιγραφή με την ημερομηνία 25 Μαρτίου 1821 σε μία από αυτές, προσδίδει στο αντικείμενο ιδιαίτερο συμβολισμό.

Τα κειμήλια προέρχονται κυρίως από την Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, τη Μονή της Εικοσιφοίνισσας και την Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης, ενώ ένα αντικείμενο προέρχεται από τη Νάουσα. Στόχος του υπουργείου είναι να επιστρέψουν στους φυσικούς τους χώρους, εφόσον -όπως είπε χαρακτηριστικά- το επιθυμούν οι μονές και οι εκκλησιαστικές αρχές. «Πρόκειται για αντικείμενα ανεκτίμητης ιστορικής, πολιτιστικής και συναισθηματικής αξίας. Και λέω συναισθηματικής, διότι συνοδεύονται από επιγραφές, οι οποίες αναφέρουν ονόματα ιεραρχών, μοναχών, ηγουμένων, ακόμα και απλών τεχνητών. Επομένως, το καθένα από αυτά με τον τρόπο του συνεισφέρει στη σύνθεση της τοπικής ιστορίας», ανέφερε η κ. Μενδώνη.

Η ιστορία της αρπαγής και η επιστροφή του 1923

Η απομάκρυνση των κειμηλίων συνδέεται με τη δράση των βουλγαρικών στρατευμάτων κατοχής στις αρχές του 20ού αιώνα, που απέσπασαν από μονές της Μακεδονίας εκκλησιαστικά αντικείμενα, ιερά άμφια, χειρόγραφα και παλαίτυπα. Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Νεϊγύ, τα πολιτιστικά αυτά αγαθά θα έπρεπε να επιστραφούν στην Ελλάδα.

Μια πρώτη επιστροφή πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 1923, όταν ο βυζαντινολόγος Γεώργιος Σωτηρίου παρέλαβε κιβώτια με αντικείμενα και χειρόγραφα που παρέδωσαν οι βουλγαρικές αρχές, χωρίς να του δοθεί η δυνατότητα να διεξαγάγει περαιτέρω έρευνα στη Βουλγαρία. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε η υπουργός, η αποστολή περιλάμβανε 259 χειρόγραφα, 62 αντικείμενα και έντυπα βιβλία, τα οποία κατανεμήθηκαν σε μουσεία, βιβλιοθήκες και άλλους φορείς.

Ωστόσο, πολλά από τα κειμήλια δεν επέστρεψαν ποτέ. Ορισμένα παρέμειναν σε βουλγαρικές συλλογές, ενώ άλλα εμφανίστηκαν αργότερα σε εκθέσεις ή στην αγορά τέχνης. Η επανεμφάνιση χειρογράφων και κειμηλίων τη δεκαετία του 1990 επανέφερε το ζήτημα της επιστροφής τους, χωρίς, ωστόσο, να οδηγήσει σε συνολική διευθέτηση.

Η νέα συμφωνία, σύμφωνα με την κ. Μενδώνη, δημιουργεί πλέον τις προϋποθέσεις για μια συστηματικότερη προσπάθεια εντοπισμού και τεκμηρίωσης των ελληνικών πολιτιστικών αγαθών που εξακολουθούν να βρίσκονται στη Βουλγαρία.

Η δεύτερη φάση της συμφωνίας και η διεκδίκηση των υπόλοιπων κειμηλίων

Στο επόμενο στάδιο, η Ελλάδα θα αποκτήσει πρόσβαση σε καταλόγους και ευρετήρια, καθώς και τη δυνατότητα εξέτασης των ίδιων των αντικειμένων, ώστε οι Έλληνες επιστήμονες να τεκμηριώσουν την προέλευσή τους και να υποβάλουν αιτήματα επιστροφής. Η διαδικασία αναμένεται να ξεκινήσει στα τέλη Οκτωβρίου ή στις αρχές Νοεμβρίου, σε συνεργασία με τις βουλγαρικές αρχές.

Η υπουργός αναγνώρισε ότι η προσπάθεια είναι δύσκολη, καθώς οι καταγραφές των μονών πριν από τις λεηλασίες δεν είναι πάντοτε πλήρεις ή σαφείς. «Οι περιληπτικές και ενδεικτικές καταγραφές, οι ενδείξεις και οι ασάφειες στους καταλόγους των μονών πριν την κλοπή, δυσκολεύουν αυτή μας την προσπάθεια. Παρόλα αυτά, εμείς θα συνεχίσουμε», δήλωσε.

Παράλληλα, απέρριψε την κριτική ότι η Ελλάδα αποδυναμώνει τη διαπραγματευτική της θέση επιστρέφοντας στη Βουλγαρία τα οστά του τσάρου Σαμουήλ, στο πλαίσιο της συμφωνίας. Όπως είπε, τα οστά είχαν παραδοθεί στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού μόλις το 2012, έπειτα από μακρά περίοδο κατά την οποία φυλάσσονταν στο εργαστήριο του Πολυτεχνείου και αργότερα στην κατοικία του καθηγητή Νικόλαου Μουτσόπουλου. «Η εκκλησία στα χέρια της δεν είχε τίποτα.

Διαβάστε επίσης: [Ο Ξάνθης Παντελεήμων στη Μαρία Γιαχνάκη: Θα απαιτήσουμε από την ελληνική κυβέρνηση διαπραγμάτευση για τα κειμήλια](#)

Το Υπουργείο Πολιτισμού είχε τα οστά του Σαμουήλ, τα οποία τα δώσαμε στους Βούλγαρους. Αυτά τα συγκεκριμένα οστά λένε κάτι στον ελληνικό λαό;», διερωτήθηκε η υπουργός, υποστηρίζοντας ότι η συμφωνία αποφέρει ουσιαστικά οφέλη για την Ελλάδα και την Εκκλησία. «Επομένως, πήραμε πολύτιμα εκκλησιαστικά και ιστορικά κειμήλια, που για τους Βουλγάρους έλεγαν πολλά, για μας λένε περισσότερα, και δώσαμε τα οστά του Σαμουήλ. Ποιος είναι ο πραγματικά κερδισμένος; Νομίζω ότι ο πραγματικά κερδισμένος είναι η πατρίδα και η Εκκλησία μας», υπογράμμισε.

Κλείνοντας, η κ. Μενδώνη υπογράμμισε ότι η πολιτιστική διπλωματία μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, σε μια περίοδο σημαντικών γεωπολιτικών αλλαγών. «Η Ελλάδα δεν επιδιώκει να έχει ψυχροπολεμικές σχέσεις με τους γείτονές της. Η Κυβέρνηση προωθεί το κλίμα φιλίας και συνεργασίας», σημείωσε, προσθέτοντας ότι η συμφωνία ενισχύει αυτή την προσπάθεια.

[Για περισσότερες φωτογραφίες πατήστε εδώ](#)

Με πληροφορίες από: ΑΠΕ-ΜΠΕ